

ПСИХОЛОГИЧНИ ПРИНЦИПИ ПРИ ПОДГОТОВКАТА ЗА ВИСОКОРИСКОВИ СИТУАЦИИ

АЛЕКСАНДЪР АТАНАСОВ

Докладът разглежда важността на психологията като наука за подготовката на силовия състав и полицейските органи за действия във високорискови ситуации. Високорисковата ситуация е конфликт в който крайната цел е налагането на волята на едната страна над другата. Успешното прилагане на методите от специалната тактика, стрелковата и бойно приложна подготовка не е възможно, без съответната психологическа издръжливост и подготовка. Докладът разглежда три основни принципа за ефективното изграждане на психологическа и волева издръжливост в обучаемите.

Ключови думи: *психология, специална тактика, високорискови ситуации, обучение, подготовка*

PSYCHOLOGICAL PRINCIPLES IN THE PREPARATION FOR HIGH-RISK INTERVENTIONS

ALEKSANDAR ATANASOV

The report examines the importance of psychology as a science for the preparation of force enforcement and police authorities for action in high-risk situations. The high-risk intervention is a conflict in which the ultimate goal is to impose the will on the one side over the other. Successful application of the methods of special tactics, shooting and combat-applied training is not possible without adequate psychological hardness and preparation. The report examines three basic principles for the effective building of psychological hardness in the trainees.

Keywords: *psychology, special tactics, high-risk situations, training, preparation*

ПСИХОЛОГИЧНОТО ПРЕДИМСТВО ВЪВ ВИСОКОРИСКОВИ СИТУАЦИИ

Историята познава много битки и множество от герои, воювали през различни епохи и участвали в комплицирани сражения. Най-добрите от тях споделят, освен историческата слава и едно ключово предимство пред враговете им. То не се отнася само до тяхното снаряжение, качество на оръжията, познания за възможностите на терена, правилна преценка на потенциала на противника, на неговите слаби и уязвими места. Основният фактор за достигане до победата е волята им и тяхното желание за победа, присъщата им психологическа твърдост. Под понятието психологическа твърдост следва да разбираме – запазване на психологическо здраве под стрес[1], което представлява съхраняване на спокойствие и адекватно функциониране на индивида в условията на силно напрежение или опасност. Дори при наличие на реална заплаха за живота и здравето на служителя, той запазва своята професионална ефективност и е в

състояние да обезпечи качествено изпълнение на поставените задачи, независимо от тяхната специфика и съпътстващите ги проблеми. Психологическата твърдост е и основният изведен и изследван критерий, който отделя успешните от неуспешните кандидати при подбора и в процеса на селекция при подготовката в специалните сили на армията на САЩ. Нейната важност е определяща, защото тя е основното и интегрално психологическо качество, благодарение на което могат да се проявят всички останали мотивационни аспекти, волеви способности, когнитивни компетенции и сложни психомоторни умения от потенциала и капацитета на индивида. Добре обученят служител, разполагащ с висок набор от познания и отлична оттренираност на специфични умения, никога не ще ги приложи, ако не запази самообладание и не установи контрол върху тялото си, като регулира вътрешната динамика на своите чувства, емоции, преживявания и процесите, протичащи в психофизичните измерения на организма му. Именно за това всички останали предимства като възможности на оръжието или конкретни познания и умения не биха били ефективни, ако боеца не контролира чрез волята си актуалните психически състояния и психифизиологични параметри и не установи адекватен себеконтрол и вътрешен баланс. Психологическата подготовка и качествата на психологическата твърдост и волева издръжливост се асоциират с адаптивността, доброто психофизическо здраве и успешното представяне при появата на условия, свързани с множество стресови фактори[2].

Ако разгледаме историята и представянето на човека в стресови и високорискови ситуации контекста на активни бойни действия и полицейски операции, ще видим, че тези концепции не са непознати за човека. Те са представени с различни термини като например „мушин но шин“ – освобождаване на ума от гняв, страх, егоизъм по време на битка или всекидневния живот[3]. Важността на тези психологически качества е била ясно рефлексирана и разбрана от специфичните, различни групи от хора, които са живеели войнския живот и са усъвършенствали умът, тялото и духът си, за да оцелеят в условията на конфликт и високорискови ситуации. Те ясно са съзнавали, че само ефективната психична регулация на собственото поведение в условията на сложен и опасен сблъсък може да им гарантира успех и максимално използване на преимуществата на собственото въоръжение, снаряжение, тактика и изгодно пространствено разположение пред това на противника.

В контекста на визираните теоретични постановки целта на настоящия доклад е да направи анализ на три основни принципа на тактическата и бойна психология, които да бъдат последователно и пълноценно въведени в обучението по специална тактика, с оглед оптимизирането на психологическата подготовка и твърдост на боеца.

Подготовката и обучението на боеца за високорискови ситуации в своята основа трябва да включва не само тактическите способности, техники, движения и знания за придобиване на огнево предимство, тактическо позициониране, придвижване, прикриване, блокиране и т.н.. Трябва да са формирани компетенции и умения на саморегулация за справяне със съответното ниво на стрес. На практика всеки обучаем военен или полицейски служител трябва да може да прилага принципи, които да повлияят на емоционално и когнитивното му ниво в конкретния контекст на въоръжен сблъсък, за да може той да се ангажира в него с цялата си съвкупност от качества и умения. Това означава, че военнослужащият или полицейският служител ще бъде не просто тактическа единица, а напротив ще функционира като личност в опасна и комплицирана обстановка, с висока степен на неопределеност, изразени рискове и значителна персонална отговорност. Като личност, той ще посрещне ситуациите на неизвестност в една реална ситуация и се адаптира към неуспехите след претърпян

провал, както и ще страе в новата оперативна обстановка личностно да доминира, за да надделее над противника. Защото победата над себе си, над своите разочарования, страхове, опасения, безпокойство, умора и афекти е първата победа и без нея не би могло да има и победа над врага. Високорисковата ситуация винаги е сблъсък на лично, индивидуално ниво между самият боец, неговият дух, психика и страховете, несъвършенствата и противоречията ми, и чак след това е и налагане над неговата воля над тази на противника.

В съответствие с формулираната цел пред настоящия доклад, ще направим анализ и интерпретация на трите базови принципа на тактическата психология, които условно са дефинирани по следния начин :

1. Принципа за възпитание в победа. Той представлява финала на всяко тренировъчно занятие или тактическа задача в процеса на обучение, което следва да приключи с успех. Със следването на така формулираният принцип се цели възпитаването на когнитивно и подсъзнателно, преживелищно ниво у боеца на армейското или полицейско подразделение увереността, че независимо от трудностите, провалите и продължителните проблеми, положените усилия винаги ще го доведат до успех. По такъв начин се поддържа устойчивата мотивация, съхранява се необходимата фрустрационна устойчивост, гарантира се волевата последователност, мобилизацията, решителността, целенасочеността и самообладанието при участието на военнослужещия или полица в активни и с различна продължителност и натовареност мисии.

2. Принципът за отказ от смъртта. Този принцип съдържа изключването на всякакви сценарии, в които служителите на полицейските органи биват убити или умират по време на тренировка. При всички случаи на попадения или нанасяния на травми(изкуствени – по сценарии, или естествени злополуки), не се допуска случай в които боеца да бъде признат и възпитан в това да умре. Целта е да не се приема смъртта като завършек и нейния край винаги да се отложи и предотврати посредством проактивни действия по оцеляване – извършване на долекарска помощ, евакуация и други. В този принцип е важно боеца да се отдаде на изпълнението на мисията и собственото си оцеляване, и да се отрече от загубата и смъртта като допустим модел. Абсолютното възприемане на тази концепция ще възпита съответните когнитивни и преживелищни психологически механизми. С помоща на разглеждания принцип целенасочено се формират позитивни нагласи, оптимистично светоусещане, за да се овладяват и подтикват по-ефективно страховете, произтичащи от опасенията за собственото оцеляване, които в сложна бойна ситуация могат да блокират персоналната активност, мислене и дори автоматизирания реакции. Принципът на отказ от смъртта валидизира за пореден път ценността на индивидуалния живот и екзистенция и възможностите им да бъдат съхранени с активни, ефективни и балансирани действия съобразени както с крайните тактически цели, така и с реалните динамични промени на оперативната обстановка. Смъртта може да бъде победена чрез подходяща мобилизация и самоактуализация в бойни условия, когато отделеният полица се опира на екипа и на своя командир и решително подтиква всякакви мисли и чувства, свързани с неуспех или невъзможност да се изпълнят поставените задачи.

3. Принципа за планирана неизвестност. Той визира създаването на неизвестни усложнения, които са извън сценария на провежданото занятие/обучение и представляват трудности, за които на обучаваните не е предварително известно, а от тях се изисква да се справят. По такъв начин обучаваните трябва да ги преодолеят, без

* Хопология – наука изучаваща бойното поведение и представяне на човека. От гръцкото *hoplos*(митично създание с броня) и *ὅπλον hóplon*(дървен щит носен от някой войни в древна Гърция).

предварителен инструктаж и разяснения, като изпълняват поставените задачи и мисия. Използването на описания принцип цели да създаде адаптивни когнитивни психологически схеми и да усъвършенства процеса на вземане на решения на бойците от полицейските специализирани структури, както и да повиши тяхната психологическа твърдост и издръжливост. Фактически те придобиват компетенции, умения и развиват психологически нагласи за находчиво и инициативно действие в неочаквана и нестандартна ситуация, справят се със собственото напрежение и тревожност и придобиват уникален личен опит за работа в усложнена обстановка. На практика това е подходът, чрез който обучението на специализираните полицейски служители максимално се приближава до реалните, комплицирани условия на тяхната работа и се структурира необходимата психологическа готовност за адекватно, рационално и хладнокривно посрещане на възникващите предизвикателства и усложнения.

Системното и методично използване на трите описани принципа гарантира такава организация на обучението на полицейските служители от специализираните екипи, при която те се ситуират в обстановка максимално близка до тази непосредствената им дейност и близка до условията в бой. Още преди да влязат в изпълнението на действителна мисия те преживяват наличието на силни, дезорганизиращи емоции, стараят се чрез използването на копинг-стратегии и регулативни механизми да се справят с негативните им последици и да съхранят собствената функционалност. Овладеването на преживяванията на тревога, страх и паника не е еднократен акт и не се обезпечава чрез механичното натрупване на труден минал опит. Това е труден процес, който във всяка комплицирана ситуация протича специфично, но все пак неговото преживяване в тренировъчни условия спестява значителни усилия и ненужни отрицателни емоции. Следователно, целесъобразното използване на настоящите принципи цели да се приближат бойците до реалните проблеми на собствената им дейност и да се подготви в определена степен предварително тяхната психика в динамичните високорискови ситуации, в които се разгръщат прийоми на специалната тактика.

Трите базови принципа следва да бъдат по-подробно психологически интерпретирани от гледна точка на тяхната практическа важност и приложимост.

Принцип за възпитание в победа се базира на основните разбирания на биохейвиоризма, като социално - когнитивна теория в психологията. Те се изграждат на допускането, че научаването представлява всяка относително трайна промяна на поведението или знанието, която се дължи на опита[4]. Негов основен идеолог и най-краен представител е Бурхус Фредерик Скинър, според който еднородността на поведението се дължи „на стабилни тенденции на реагиране“ заучени в миналото, но възможни да бъдат променени в бъдещето[5].

Стабилните тенденции на реагиране, които използването на настоящия принцип се опитва да създаде в обучаемите представляват предопределените усещания на възможност за постигане на победа. Тя следва да се дължи на пълната им увереност в техните сили, опит, средства за постигането ѝ, потенциала на собствения им екип и ръководство. Специфичните умения на бойците не винаги са достатъчни за решаването на поставените задачи в определени ситуации или не са напълно релевантни за пълноценното разбиране и оценка на създадената обстановка. От особено значение при възникването на подобна конюнктура е увереността, че те притежават капацитет да се адаптират, да извлекат новата информация, с помощта на която да актуализират

процесите за вземане на решения. В резултат на тяхната балансирана самоувереност и самообладание специализираните полицейски служители могат да постигнат нужната им обективност, с която в крайна сметка да преодолеят по ефективен начин проблема. Тези така съществени персонални, функционални качества се възпитават целенасочено и постепенно именно в процеса на подготовката и обучението.

За да бъде самоувереността и убедеността в победата успешно възпитана, на бойците попаднали в трудност или оказали се пред провал от изпълнение на мисията в тренировъчна среда, следва да им се предоставят опции или варианти за действие, както и достатъчна свобода за избор на една от многото успешни алтернативи, дадени от командващия. Дори да се заложи неуспешен вариант за действие от предложените няколко успешни или да се лиши частта от свързка с главнокомандващите си, предприетите от тях действие следва да бъдат съобразени с цялостният план на занятието и да доведат до успех при решаването на задачата или изпълнението на мисията. Целта на този обучителен подход е подкрепата на инициативата в бойците и утвърждаването на разбирането, че проактивното действие и отдаденост водят до успешна адаптивност и преодоляване на трудностите. Това разбиране е заложено и в друг принцип на бихейвиоризма, според който хората учат не само с използване животинските механизми за учене, но също и чрез специални човешки такива. Тези човешки принципи за учене включват уникалното за хората умения за научаване, което не се среща при животните, което прави човешкото учене кумулативно, нещо което никое животно не демонстрира, а то ни прави уникални като вид с широки възможности за цивилизационно развитие и усъвършенстване.

Подобна концепция е успешно вградена в програмите за подготовка на въоръжените сили от армията на САЩ. Независимо от трудността на задачите и периода на обучение, ясните поставени критерий за прием, които са вече покрити и изпълнени, дават възможност в периода на модулите за обучение кандидатите да ги преминават успешно. Като единствената възможност за частично или цялостно елиминиране е физическата травма или доброволния отказ. Това успешно имплементиране може да се проследи при анализа на данните за успешното преминаване на модулите за обучение, след първоначалния прием на утвърдените кандидати. Разбира се, при силите за специални операции, където се предполага, че последователното прилагане на настоящия принцип е възпитал успешно социално-когнитивните възможности на боеца и той вече притежава пълната увереност в силите си, за успешно преминаване на подбора се залага основно на психологическата твърдост и издръжливост като качество. Крайната цел на използването на настоящия принцип е, да подсили психологическата твърдост и да създаде силови служители достатъчно уверени и проактивни, че да опитват докрай, без да се отказват, да изпълнят поставените им задачи и мисия.

Показателни за разбиране на психологическата и приложната същност на настоящия принцип за вярата в победата, в успешния край и в собствените възможности са думите на американския психолог, провеждащ множество обучения сред полицията и армията В частност подп. Дейв Гросман прави следното заявление:

- "В сценарии, където той(силовия служител, обучавания) се проваля и ти го прокараваш през него отново, докато той успее, първо му показваш пробив в неговата броня и после го учиш как да експлоатира и поправи тази слабост. Правейки така, ти го изкарваш от неприятни краен изход на едно упражнение, до успешния такъв, където той излиза като съвършен войн." [6]

Най-синтезирано настоящия принцип може да се идентифицира в думите на известния български военен командир, деец и педагог, полк. „Борис Дрангов, който казва:

- „Българският войник трябва да бъде учен да бие и да побеждава, а не да бъде бит и побеждаван.“[7].

Успешният завършек на всяка мисия, след положените усилия, трудности и изпитания, кръв, пот и изтощение, ще възпита бойците от специалните полицейски части, че положените усилия се отплащат и че няма твърде тежка задача и прекалено голяма саможертва, която да не бъде изпълнима .

Друг от основните принципи на бихейвиоризма гласи, че когато реакцията води до благоприятни последствия, то тя се закрепва в поведението, ако реакцията води до негативни последствия, то тя отслабва[8]. Следователно, смъртта, както и отказът и провалът, описани при обосновката на първия принцип не трябва да се подкрепят и да се позволява тяхното проявление под никаква форма. Докато, обаче, отказът и провалът са поправими, то смъртта не е. Отказът и провалът в една тренировъчна операция или занятие могат да бъдат порицани, неуспехът може да бъде наказан, дори да бъде допуснат от обучаващите, но какво може да направи инструкторът за боеца, който е бил убит? Никой не желае да умира, дори на тренировка, нито може да бъде наказван заради това. Същото важи и за получаването на непланирани физически травми от инциденти и невнимание.

Единственият избор пред инструктора, обучаващия в такива ситуации е да елиминира смъртта като опция. Изискването на проактивна отдаденост от боеца, представлява неприемане на смъртта като опция. Независимо от нанесената травма или попадение, инструкторът изисква от обучаващия и неговия екип да предприеме мерки по неговото медицинско осигуряване и евакуиране от зоната на операцията. Дори такъв сценарий да не е възможен, осигуряване на зона на безопасност и периметър на защита около раненото лице е възможно както от него самостоятелно, така и от неговия екип.

Тесните пространства и работата в градска среда затрудняват тези процеси, но за нуждите на водещата група, тази която е обучавана, следва сценарият да бъде достатъчно гъвкав за да позволява медицинско третиране, евакуация или периметрово обезопасяване. За контра групата, тази която представлява криминалния контингент, опозиционните сили или терористичната група този принцип в контекста на обучението е допустимо да бъде пропуснат заради нуждите на основната група. Когато подготовката се извършва посредством мишени или други неживи цели, разбира се, е най-възможно и удачно използването на способите за медицинско третиране, евакуация и/или периметрово осигуряване на ранените.

Независимо, че човешката психика съдържа множество различни механизми за защита от смъртта, при служителите, извършващи ежедневно високорискова дейност и участващи систематично в подготовка и обучения по специална тактика, където смъртта е неизбежен изход за завършек на упражнение, тя(смъртта) е по-близка и допустима, обичайна опция. За гражданите и хората, не изпълняващи задължения, свързани със силови професии, смъртта остава далечен момент или присъства в живота им само покрай инцидентите и нещастните случаи с техни близки. За хората ,носещи оръжие тя е ежедневие. Употребата на сила и постоянната заплаха от нея, както и възможността за нейното налагане са реални опции през целия живот на силовите служители. Свикването и привикването със смъртта водят и до елиминиране на

естествените защитни механизми от нея в хората, упражняващи силови професии. Дори за медицинските лица, където смъртта е буквално ежедневие, тя не е допустима опция за самите тях. Извън полевите медици, никой от тях не очаква да загине по време на работа. Хората в униформи и служителите, извършващи дейности във високорискови ситуации приемат смъртта, за да могат да съществуват нормално в своето ежедневие и да поддържат психичното си здраве. В най-голяма степен това важи за полицейските служители, защото те ежедневно влизат във високорискови ситуации и използват сила, като употребяват и оръжието си и помощните средства. Подобна обстановка може да се сравни единствено със служителите на въоръжените сили, когато те водят активни бойни действия. Полицейският служител е задължен да носи оръжието си при изпълнението на всяка смяна и задача. Самото наличие на оръжие е достатъчен символ на близостта до смъртта.

Разбира се, всичко това е допустимо и неизбежно за полицаите и военните, охранителите, които са избрали воинския път, който е познат от древността до наши дни в човешката история и награждаван от множество епоси и стимули в нашата цивилизация. Но ако желаем те да продължат да го изпълняват успешно, командирите и инструкторите работещи с тях не трябва да им позволяват, въпреки близостта на смъртта до техните професии, тя да бъде приета от тях. Смъртта никога не е опция, смъртта никога не е решение.

Настоящият принцип, макар близък като концепция до първия, който разгледахме може да бъде достатъчно подробно описан и разбран контекста на думите на подп. Гросман. Той специално подчертава:

- "Ако обучаван заяви, че е мъртъв, правилния отговор е, "Не, ти не си мъртъв! Не ти давам позволение да умреш. Аз не тренирам хора да умират. Аз ги тренирам да живеят!"[9]

Високорисковите ситуации са динамични конфликти на противоборство между силовите служители и криминалния контингент или терористичните групи. По своята същност те биват планирани или не. По тези причини част от специализираната или специалната операция или отделни тактически действия, са извършвани без предварителна подготовка. Всяка една високорискова ситуация изисква налагане на волята на полицейския, силов служител върху противника. Налагането на волята става посредством употребата на целия континиум на силата, от респектирането, командното присъствие, до превъзхождащата агресия, съчетана с огнева поддръжка и смъртоносна сила. В зависимост от участието на различни сили и средства, предварителната информация и потенциалните рискове, във всяка една ситуация съществува различно ниво на неизвестност и риск. Емпирично придобитият опит показва, че колкото по-комплексна е една задача и колкото повече хора участват в нея, толкова по-вероятно е нещо да се обърка и да не се развие по план.

Именно поради гореописаното, настоящия принцип цели да подготви бойците да реагират в ситуации на неизвестност, като оттренира да действат извън установените и предварително планирани задачи и пътища за постигането им. Целта е независимо от настъпилите промени, те да запазят приоритизирането на целта, като успеят да намерят съответните решения, за да я постигнат. Силовите служители трябва да имат достатъчна психологическа издръжливост, за да запазят самообладание и да могат да вземат адаптивни решения в ситуации на стрес. Най-доброто начало за изграждане на съответния капацитет, компетентности и адекватни психологически нагласи са ситуацияите на подготовка и обучение по специална тактика. Принципът за планираната

неизвестност се основава в целенасоченото създаване на проблеми и изменения в сценариите за подготовка и изискването на обучаваните да се справят и да се адаптират в тях. Силвите служители трябва да свикнат да се адаптират към неизвестни обстоятелства и за това от тях се изисква широкообхватно и нестандартно мислене, което да е достатъчно дисциплинирано и изпълнително да спазва установените правила и заповеди, но също и да се адаптира към новата реалност като само намира решения на проблемите.

Това отговаря на т.нар децентрализация на командването във военните доктрини за въоръжените сили или по-известната сред полицейските среди оперативна самостоятелност. Децентрализираните и оперативна самостоятелните сили имат поставени цели и задачи и могат да действат както според предварителна рамка, така и самостоятелно. Най-ценено са произхождащите от последователното прилагане в обучителната практика този принцип, умения, които определящи капацитетните възможности на служителите от силите за специални операции.

За да се изгради умението за оперативна самостоятелност, в сценариите и процесите на подготовка се изисква да се зложат предварително усложнения и трудности, които може да наречем „подводни камъни“, за които обучаваните не са уведомени. При срещането на такива се изисква, независимо дали е предварително разпоредено или се разпореди на момента, те да ги преодолеят и изпълнят задачата. В дългосрочен план, подготвяните групи от служители ще са наясно, че във всяка подготовка ще има неизвестна трудност и ще бъдат подготвени – каквато е и целта при изпълнението на поставените им в бойна среда задачи. Силвите служители и полицейските органи трябва да са наясно, че всяка задача има потенциала да се обърка смъртоносно и рязко да измени курса си на развитие. Неизвестните обстоятелства винаги ще са превъзхождащи служителите на терен, но от тях се изискват умения на адаптивност и проактивност, с които те да се адаптират успешно. Най-добрата възможност за изграждане на такива е още в безопасната среда на контролираната подготовка.

Настоящият принцип, например, е успешно използван и адаптиран при подготовката на групи професионални катерачи и пещерни изследователи, където при рапелно спускане в пещерата се създава изкуствена неизправност във въжетата и се изследва поведението на всеки член от екипа. Като този който е проявил най-бърза и адекватна на проблема реакция под стрес, бива избран за лидер, водач на групата.

Принципът е добре описан, от вече цитирания полк. Борис Дрангов, който казва:

- „Проверявайки всяка задача, създавай случки, задавай въпроси за да приучиш офицера спокойно и бързо да посреща изненадата...“ за да се достигне към „Досетливост, развита до там, щото човек не се стъписва от никаква изненада и мигновено открива средства за спасение в най-трудните положения.“¹⁰

В заключение трябва да подчертаем, че изведените принципи в настоящия доклад са исторически и емпирично обосновани и тяхната цена може да се измери в множеството жертви и кръв, заплатени от служителите, участвали във високорискови ситуации.

Базирайки се основно на психологичните принципи на бихейвиоризма като социално – когнитивна теория в психологията, те са и научно подкрепени според съвременните ни разбирания за психическото функциониране при наличието на

разнообразни стрес-фактори.. От изключителна важност е за инструкторите, преподавателите и обучаващите нае служителите, използващи сила и участващи във високорискови ситуации, независимо дали са униформени, оперативни, част от армията или полицията, да владеят правилните принципи, от които да изхождат при организацията и провеждането на тяхното обучение. Настоящите принципи, следва да бъдат усвоени като ясни правила и постулати от самите обучаващи, за да не забравят, че:

1. Който желае печели(1ви принцип)
2. Смъртта никога не е опция(2ри принцип)
3. Подобри, адаптирай се, преодолей(3ти принцип)

Съчетани и с реални ситуации от подготовката, изведените постулати ще добият и реално измерение и смисъл, подкрепени с успешен когнитивен опит, като по този начин ще залегнат като основни еталони и ценности в психичното функциониране на силовите служители.

Полицейските служители е важно да разберат, че успехът е съзнателен процес на систематични, целеустремени, волеви действия. Защото техните близки разчитат на тях и на нас, техните инструктори, преподаватели и обучаващи, да се завърнат те живи и здрави и да ги удостоят с вниманието, грижите и любовта си. Невинните разчитат на тях и на нас да ги подготвим, за да могат да ги защитят, а криминалния контингент разчита на нас да се провалим, кого ще решим да удовлетвори зависимостта от нас и нашите усилия, за да живеят другите, да служим и пазим обществения ред и спокойствие .

докт. Александър Атанасов,

Академия на МВР,

atanasov153@abv.bg

0988 32 15 56

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- 1 Милхарн, Д.(2008), 3-те С в Психологическата издръжливост
- 2 Бартон, П., Роланд, Р., Пикано, Ж., Уилиамс, Т.(2008), Психологическата издръжливост предрича успех в кандидатите за специалните сили на армията на САЩ, С. „Интернационален журнал за оценка и подбор“
- 3 Такуан, С.(1986), Неограниченият ум: Съчиненията на Дзен Майстора към майстора на меча, С. „Шамбела, Бостон и Лондон“
- 4 Тодоров, В.(2016), непубликувани лекции, С. АМВР

5 ibid 4

6 Гросман, Д.(2004), За битката: Психология и физиология на смъртоносния конфликт по време на война и мир, С. „Войнска изследователска фондация“

7 Дрангов, Б.(1916), Помни войната

8 ibid 4

9 ibid 6

10 ibid 7

11 Маджаров, Е.(2016), непубликувани лекции, С. АМВР

12 Стойчев, Н.(2016), непубликувани лекции, С. АМВР